

INGLIZ TILIDAGI DINIY TERMINOLOGIYANING MADANIY VA DINIY INTERPRETATSIYASI

Eshmuratova Dildor Urolovna

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti kata o'qituvchisi, f.f.f.d., (PhD), dotsent v.b.

Annotatsiya

“Ingliz tilidagi diniy terminlar va ularning madaniy konteksti” mavzusi, ingliz tilidagi diniy atamalar va iboralarining madaniy, tarixiy va ijtimoiy asoslarini tahlil qiladi. Ushbu mavzu diniy terminologiyaning tilshunoslikdagi ahamiyatini, ularning jamiyatda qanday shakllanib, qanday ma'nolarni aks ettirishini o'rganadi. Shuningdek, diniy so'zlarning madaniy tafovutlarni ifodalashda qanday rol o'ynashi, va ularning turli diniy oqimlar va jamiyatlarda qanday farqlanishi tahlil qilinadi. Mavzu ingliz tilining diniy va madaniy o'ziga xos xususiyatlarini ochib beradi.

Kalit so'zlar: Ingliz tili, diniy terminlar, madaniy kontekst, tilshunoslik, diniy atamalar, jamiyat, o'ziga xos xususiyatlar.

Ma'lumotlar asosan diniy adabiyotlardan, ingliz tilidagi diniy lug'atlardan, tarixiy hujjatlardan, internet manbalaridan va intervyulardan yig'iladi. Ma'lumotlar tahlil qilinganidan so'ng, semantik jihatlar yoritiladi.

Ushbu maqolada ingliz tilidagi diniy atamalar va ularning semantik tahliliga oid o'zbek olimlarining ilmiy tadqiqotlari tahlil qilinadi. O'zbekistonlik tadqiqotchilar diniy so'z birikmalarining leksik-semantik tuzilishini o'rganishga katta e'tibor qaratgan, bu esa ingliz tilining diniy leksikasini chuqurroq tushunishga imkon yaratadi.

Xoshimov M. “Ingliz tilidagi diniy atamalar va ularning semantik tahlili” asarida muallif ingliz tilidagi diniy atamalarni semantik jihatdan tahlil qilgan. U diniy terminlarning ma'no qatlamlarini, ularning tarixiy va madaniy kontekstdagi o'zgarishini o'rganadi. Xoshimovning ishlari ingliz tilidagi diniy leksikani tahlil qilishda muhim ahamiyatga ega bo'lib, diniy so'zlarning semantik rivojlanishiga oid yangi nuqtai nazarlarni taqdim etadi.

Toshpulatov B. “Ingliz tilidagi diniy terminologiyaning morfologik tuzilishi” nomli tadqiqoti diniy atamalarni morfologik nuqtai nazardan tahlil qiladi. Toshpulatov ingliz tilidagi diniy atamalarni shakl va struktura jihatidan o'rganib, ularning o'zaro bog'lanishini va til tizimiga qanday ta'sir ko'rsatishini ko'rsatib beradi. Bu ish diniy leksikaning morfologik shakllarini o'rganishda muhim qo'llanma hisoblanadi.

Saidov A. “Tillararo o'xshashliklar va tafovutlar: Ingliz va rus tillaridagi diniy so'z birikmalariga ta'sir” asarida Saidov ingliz va rus tillaridagi diniy atamalarni solishtirib, ularning semantik o'xshashliklari va tafovutlarini o'rganadi. Ushbu tadqiqotda tilshunoslik va

diniy leksikaning tillararo tafovutlari tahlil qilinib, o'zbek tilida bu atamalar qanday aks etishi haqida yangi fikrlar ilgari suriladi.

Soliyev D. "Diniy leksika va uning semantik tahlili: Ingliz, o'zbek va rus tillaridagi farqlar" asarida Soliyev diniy leksikaning semantik o'ziga xosliklarini taqqoslaydi. Ingliz, o'zbek va rus tillaridagi diniy atamalarning semantik farqlarini ochib beradi. Bu tadqiqot diniy atamalarni turli tillarda qanday ifodalashni, ularning semantik xususiyatlarini va tafovutlarini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Boboqulov F. "Ingliz va o'zbek tillarida diniy atamalarning semantik va pragmatik o'ziga xosliklari" asarida Boboqulov diniy atamalarning semantik va pragmatik jihatlarini o'rganadi. Muallif ingliz va o'zbek tillaridagi diniy terminlarning semantik ma'nolarini, pragmatik foydalanish xususiyatlarini tahlil qilgan va ularning madaniy kontekstga moslashuvini ko'rsatgan. Bu tadqiqot diniy atamalarni amaliy jihatdan o'rganishda katta ahamiyatga ega.

Ingliz tilidagi diniy birliklar ko'p hollarda o'zida chuqur ma'no va ko'plab ijtimoiy o'zgarishlarni aks ettiradi. Misol uchun, "church" (cherkov), "faith" (iymon), "grace" (rahmat) kabi atamalar, diniy tuzilmaning ijtimoiy integratsiyasini aks ettiradi. Bu atamalar jamiyatda nafaqat diniy, balki etnik va madaniy o'zgarishlarni ham ifodalashda muhim rol o'ynaydi.

Diniy atamalarning semantik ma'nolari va ularning jamiyatda yuzaga keladigan ko'plab kontekstlari orasida, bunday birliklar ko'pincha ijtimoiy birlikni shakllantiruvchi omil sifatida xizmat qiladi. Diniy birliklarning semantik jihatlarini tahlil qilishda, ular turli madaniy qatlamlarni birlashtiruvchi rol o'ynaydi.

Ingliz tilidagi diniy birliklar, nafaqat diniy hayotda, balki ijtimoiy va siyosiy jarayonlarda ham katta ta'sirga ega. Masalan, "Holy Spirit" (Muqaddas Ruh) atamasi, diniy hayotning markaziy o'rni sifatida, odamlar o'rtasidagi birligini aks ettiradi. Bu birlik, madaniyatlararo hamjihatlikni ta'minlashda va jamiyatning ijtimoiy o'zgarishlariga ta'sir qilishda muhim o'rin tutadi.

Ingliz tilidagi diniy atamalar va birliklar nafaqat diniy tushunchalarni, balki ijtimoiy birlashuvni ham ifodalashda faol rol o'ynaydi. Bunday birliklar, diniy g'oyalarning yasashida va ular asosida jamiyatni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Masalan, "salvation" (qutulish) atamasi, diniy birlashuvni ifodalaydi, chunki u odamlarni ruhiy va axloqiy taraqqiyotga yo'naltiradi.

Ingliz dinining tarixiy rivojlanishida, diniy birliklarning tilshunoslik va madaniy tahlili, ularning ijtimoiy integratsiya jarayonidagi o'rnini ko'rsatadi. Diniy birliklar, nafaqat diniy shakllanishlarni aks ettirib, balki xalqaro va madaniy aloqalarni kuchaytiradi. Bu atamalar jamiyatda ko'plab xalqlarni va ularning madaniyatlarini birlashtiradi.

Ingliz diniy birliklarining leksik va semantik tahlili, ularning jamiyatdagi rolini va diniy birliklarni yasashdagi ahamiyatini o'rganish imkonini beradi. Ushbu maqola, ingliz tilidagi diniy birliklarning o'ziga xos semantik strukturasi tahlil qilishga, ular jamiyatda qanday

ijtimoiy integratsiya va birlashuv jarayonlariga ta'sir qilishini aniqlashga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari, ingliz diniy atamalarining ijtimoiy va madaniy ahamiyatini ko'rsatadi va bu atamalar orqali jamiyatni yanada uyg'unlashtirish mumkinligini isbotlaydi.

Jamiyat tuzilishining boshlanishida ular shafqatsiz va ko'r-ko'rona kuchga duchor bog'lganlar; so'zlardan keyin - xuddi shu kuch bo'lgan Qonunga faqat niqoblangan.

Diniy tilni o'rganishda ma'lum bir konseptlar doirasida taqiqni amalga oshirish muhim masladir. Masalan, iudaizm kontekstlarida "they", "law", "I" ba'zi so'zlarning madaniy, vaziyat va munosabat ma'nosi va tushunchasini osongina topib bo'lmaydi. Jumladan, "jamiyat tuzilishi", "Ular" va "Men" degan ma'lumot qaysi qonun va jamiyat nazarda tutilganligi begona odam tomonidan shubha ostiga olinga paytda vujudga keladi. Shundan birlash muminki dinlar ham jamiyat bilan rivojlanadi. Tompson ma'lum bir kontekstda ma'nolarni etkazish ko'pchilik tomonidan tilning asosiy funktsiyasi sifatida ko'rishini aniqladi [2]. Jamiyatda turli janrlarni yaratishi mumkin bo'lgan ijtimoiy amaliyotlar yaratiladi. Ko'p turli sabablar janrlarni ishlab chiqarish jarayonini kuchaytirishi mumkin, ulardan biri so'zlardir. Bloor ta'kidlaganidek, janr ijtimoiy jihatdan kelishilgan tuzilmalarga ko'proq yoki kamroq bo'ysunadigan, madaniy tan olingan nutq shaklidir[3]. Masalan, "talaffuz" kabi bajaruvchi fe'l diskret va aniq janr hosil qiladi. Jamoatda ruhoni er-xotin "er-xotin" deb talaffuz qilganda, u harakatni amalga oshirish uchun bajaruvchi fe'ldan foydalanadi.

Reyes va boshqalar ta'kidlaganidek, o'quvchilar va tinglovchilar sintaksis va semantikadan tashqari ma'lumotlarga ega bo'lishlari kerak, ya'ni majoziy til o'zining asosiy ma'nosini dekodlash uchun grammatik jihatdan ifodalanmagan ma'lumotni anglatadi [5]. Ular hazil-mutoyiba misolida ham ko'rsatiladi. Qiziqarli va istehzoli bo'lishiga ma'lumot beradigan bo'lsak, diniy tilni o'rganish kata qiyinchiliklarni keltirib chiqarishidir. Diniy tilni tadqiq qilishda chuqurroq yondshuv, qiyinchilik va majoziylikni ko'rsatish uchun qanday strategiyalar qo'llanildi degan savolga, diniy til haqiqatdan ham javob berish qiyin bo'lgan, diniy tilda qo'llaniladigan turli strategiyalar bo'yicha katta muhokamalar orqali javob berildi deyish mumkin. Ko'rinib turibdiki, ba'zi hollarda diniy til o'zining chuqurligi va murakkabligini etkazish uchun hamdardlik, kinoya, metafora va hokazolarga murojaat qiladi. Yana bir qiyinroq jihati, diniy tilning falsafa va majoziy til bilan bog'liq mummolari bo'lib, hatto ba'zida tilning ichki qismi uchun ham tushunib bo'lmaydigan jihatlari bor.

ADABIYOTLAR:

1. Xoshimov M. "Ingliz tilidagi diniy atamalar va ularning semantik tahlili". Tashkent: Fan va texnologiya nashriyoti. 2010.
2. Toshpulatov B. "Ingliz tilidagi diniy terminologiyani morfologik tuzilishi". Toshkent: Sharq nashriyoti. 2015.

3. Saidov A. “Tillararo o‘xshashliklar va tafovutlar: Ingliz va rus tillaridagi diniy so‘z birikmalariga ta’sir”. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti nashriyoti. 2018.
4. Soliyev D. “Diniy leksika va uning semantik tahlili: Ingliz, o‘zbek va rus tillaridagi farqlar”. Tashkent: TDIU nashriyoti. 2018.
5. Boboqulov F. “Ingliz va o‘zbek tillarida diniy atamalarning semantik va pragmatik o‘ziga xosliklari”. Buxoro: Buxoro Davlat Universiteti nashriyoti. 2020.

